

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

RİZE İL ÖZEL İDARESİ

2019 Yılı Sayıştay Denetim Raporu

Kasım 2020

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	6
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	6
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	6
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	7
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	8
7.	DENETİM BULGULARI.....	9
8.	EKLER.....	16

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Ödenekler Tablosu.....	3
Tablo 2: Bütçe Gelirleri Tablosu.....	3
Tablo 3: Bütçe Giderleri Tablosu.....	4

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanakları

1. Doğal Kaynak Suyu Kiralama İhalesini Yenilenmemesi, Sözleşme Hükümlerine Uyulmaması ve Alacakların Mali Tablolarda Gösterilmemesi
2. Gelir Tahakkuk ve Takip Kayıtlarında Eksiklikler Bulunması
3. Özel İdare Mülkiyetinde Bulunan Taşınmazların Envanter ve Değerleme İşlemlerinin Tamamlanmaması
4. Taşınır ve Taşınmazlar İçin Amortisman Ayrılmaması
5. Taşınmaz Tahsis İşlemlerinin Muhasebeleştirilmemesi

B. Denetim Görüşünü Etkilemeyen Tespit ve Değerlendirmeler

1. Maden Devlet Hakkı Üzerinden İl Özel İdaresine Aktarılan Payın Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Nezdinde Takip Edilememesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Rize İl Özel İdaresi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde yer alan sınıflandırma çerçevesinde, genel yönetim kapsamında yer alan kamu idarelerinden birisi olup, faaliyetlerini 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun verdiği yetki ve sorumluluklar çerçevesinde yürütmektedir. Bu itibarla, il özel idareleri il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan, karar organı olan il genel meclisi seçimle oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişiliğidir. İl özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisi validir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6'ncı maddesine göre İl Özel İdaresi, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) Gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde,

b) İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında,

yapmakla görevli ve yetkilidir.

Ayrıca bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları, kendi görev alanına giren sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskân, gençlik ve spor gibi hizmetler ile bu kurum ve kuruluşların ildeki tüm yapım, bakım ve onarım işlerini kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilir. Bakanlıklar ve merkezi idare kuruluşlarından aktarılan bu tür ödenekler ile gerçekleştirilecek yatırımlar il özel idarelerince tüm il sınırları içerisinde yapılabilmektedir.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 97'nci maddesinde mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenlemek Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görevleri arasında sayılmıştır. Kararname'nin

100'üncü maddesinde ise Bakanlık birimlerinden Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün görevleri arasında mahalli idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görev ve hizmetleri yapmak, takip etmek, sonuçlandırmak ve geliştirmek görevleri sayılmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na yerel yönetimler hakkında verilen yetki ve görevlerin yanında, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile İçişleri Bakanlığına verilen il özel idaresinin teşkilatı ve işleyişi üzerinde düzenleme, izin ve onay verme görev ve yetkileri halen devam etmektedir. Bu itibarla 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu uyarınca, il özel idarelerinin organlarının çalışma usulleri, norm kadrolarının belirlenmesi, üst yönetici olarak vali ve genel sekreterin atanması, idari denetimi, bütçe ve muhasebe sisteminin oluşturulması, borçlanma izni, işletme ve şirket kurulması ile yurtdışı ilişkilerin yürütülmesi konuları da İçişleri Bakanlığının vesayet denetimi altındadır.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

İl özel idaresinin organları, İl Genel Meclisi, İl Encümeni ve Validir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun "*İl Genel Meclisi*" başlıklı 9'uncu maddesi gereğince, İl Genel Meclisi İl Özel İdaresinin karar organıdır ve ildeki seçmenler tarafından seçilmiş üyelere oluşur.

İl encümeni ise valinin başkanlığında, genel sekreter ile il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından seçeceği üç üye ve valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği iki üyeden oluşan il özel idaresinin icra organıdır.

Vali, il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Görev ve yetkileri 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 30'ncu maddesinde sayılan vali, il özel idaresi teşkilâtının en üst amiri olarak il özel idaresi teşkilâtını sevk ve idare etmektedir.

Genel sekreter, il özel idaresi hizmetlerini vali adına ve onun emirleri yönünde, mevzuat hükümlerine, il genel meclisi ve il encümeni kararlarına, il özel idaresinin amaç ve politikalarına, stratejik plan ve yıllık çalışma programına göre düzenler ve yürütür.

İl özel idaresi teşkilatı 5302 sayılı Kanun'un verdiği yetki ve sorumluluklar çerçevesinde norm kadro ilke ve standartlarına göre oluşturulur. Bu itibarla, Rize İl Özel İdaresi memur, sözleşmeli personel ve işçi olarak teşkilatlandığı merkez ve tüm ilçelerde verdiği hizmetleri;

Memur (657-4/A) olarak; 1 genel sekreter, 1 genel sekreter yardımcısı, 8 birim müdürü,

1 avukat, 18 şef ve 27 memur, 57 mühendis ve diğer teknik personel ile 3 hizmetli,

Sözleşmeli personel (657-4/B) olarak 15 mühendis ve avukat,

İşçi (657-4/D) olarak ise 103 personel ile gerçekleştirmektedir.

Karar organlarından olan il genel meclisi ise 30 üyeden oluşmaktadır.

İl Özel İdaresi finansman ve ortaklık açısından İller Bankası, tahsisli ödenekler ve mali istatistiklerin takibi açısından Hazine ve Maliye Bakanlığı, tahsil edilen taşınmaz kültür varlıkları katkı payı açısından belediyeler, madenlerin ruhsat, denetim ve gelirleri açısından Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, üst yöneticileri açısından İçişleri Bakanlığı, köylere altyapı yatırımlarının götürülebilmesi açısından Köylere Hizmet Götürme Birlikleri ile bağlantı içerisinde olmakla beraber ilin mahalli ve müşterek ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve İl Belediyesi ile de bağlantı ve ilişki halindedir.

1.3. Mali Yapı

Rize İl Özel İdaresi, faaliyetlerini 2019 yılı bütçesi ile verilen ödenekler ve ilgili kanunlarla merkezi idareden aktarılan diğer kaynaklarla yürütmektedir. 2019 yılı için 92.000.000,00 TL gelir ve ödenek öngörülmüştür. 2018 yılından devreden 104.947.400,00 TL ve Merkezi İdare Bütçesinden yatırımlar için aktarılan 164.623.139,99 TL ödenek ile yılı ödenekleri 361.570.539,99 TL'ye ulaşmıştır.

Tablo 1: Ödenekler Tablosu

Bütçe İle Verilen Ödenek	Önceki Yılandan Devreden Ödenek	Merkezi İd.'den Aktarılan Ödenek	Ek	Bütçe Ödeneği Toplamı	İptal Edilen Ödenek	Bütçe Gideri Toplamı	Sonraki Yıla Devreden Ödenek
92.000.000	104.947.400	164.623.139,99	-	361.570.539,99	11.753.655,99	264.255.742,24	85.561.141,76

2019 yılı gelir ve gider durumu aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 2: Bütçe Gelirleri Tablosu

Kodu	Gelir Türü	Bütçe Tahmini(TL)	Gerçekleşen (TL)
03	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	2.422.500,00	2.214.266,49
04	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler (Tahsisli)	0,00	165.739.132,99
05	Diğer Gelirler	88.600.000,00	80.343.535,41
06	Sermaye Gelirleri	977.500,00	867.274,53
	Toplam Öz Gelir	92.000.000,00	83.425.076,43
	Toplam Gelir	92.000.000,00	249.164.209,42

Tablo 3: Bütçe Giderleri Tablosu

Kodu	Gider Türü	Bütçe Tahmini (TL)	Gerçekleşen (TL)
01	Personel Giderleri	12.642.900,00	50.474.441,93
02	Sosyal Güv. Kurumlarına Devlet Prim Gideri	1.953.200,00	8.803.942,82
03	Mal ve Hizmet Alım Gideri	32.898.900,00	178.644.824,55
04	Faiz Giderleri	500.000,00	738.175,74
05	Cari Transferler	27.905.000,00	13.445.580,40
06	Sermaye Giderleri	11.000.000,00	12.148.776,80
	Yedek Ödenekler	5.100.000,00	0,00
	TOPLAM	92.000.000,00	264.255.742,24

Rize İl Özel İdaresi 2019 yılında 247.189.269,23 TL faaliyet geliri elde etmiş, 252.918.340,54 TL faaliyet gideri gerçekleştirmiştir. Gider fazlası 5.729.071,31 TL olarak gerçekleşmiştir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6'ncı maddesi ile merkezi yönetim kapsamındaki idareler adına bir takım hizmetlerin il özel idareleri eliyle gerçekleştirilmesi mümkün kılınmıştır. Bu fıkra hükmünce yatırım projeleri için merkezi yönetim kapsamındaki idareler tarafından gönderilecek ödenek miktarı bütçe hazırlık sürecinde öngörülemediğinden, il özel idarelerinin yılı bütçeleri ile bütçe gerçekleştirmeleri arasında önemli farklar bulunmaktadır.

Rize İl Özel İdaresinin Ayder Turizm A.Ş.'de yüzde 2,91 oranında hissesi bulunmaktadır. Rize Organize Sanayi Bölgesi idaresinin ortaklığının bulunduğu diğer ticari alandır. Ayrıca Rize İl Özel İdaresi Vilayetler Birliği, Kaçkar Turizm Birliği, Varda İçmesuyu Birliği, Trabzon ve Rize İlleri Yerel Yönetimleri Katı Atık Birliği, Kaçkar İtfaiye Birliği ile Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı üyesidir.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Rize İl Özel İdaresi mali işlemlerini 5018 sayılı Kanun'la belirlenmiş muhasebeleştirme ve raporlama kurallarına göre gerçekleştirmektedir.

5018 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesine göre muhasebe sistemi; karar, kontrol ve hesap verme süreçlerinin etkili çalışmasını sağlayacak ve malî raporların düzenlenmesi ile kesin hesabın çıkarılmasına temel olacak şekilde kurulur ve yürütülür. Kamu hesapları, kamu idarelerinin gelir, gider ve varlıkları ile malî sonuç doğuran ve öz kaynağın artmasına veya azalmasına neden olan her türlü işlemlerle garantilerin ve yükümlülüklerin belirlenmiş bir

düzen içinde hesaplara kaydedilerek, yönetim ve denetim yetkilileriyle kamuoyuna gerekli bilgilerin sağlanması amacıyla tutulur. Muhasebe işlemlerine, hesap planlarına ve işlemlerin muhasebeleştirilmesinde kullanılacak belgelerin şekil ve türlerine ilişkin düzenleme mahalli idareler için İçişleri Bakanlığınca yapılır. Bu kapsamda il özel idarelerince de uygulanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği çıkarılmıştır.

Rize İl Özel İdaresinde mali işlemlerle ilgili muhasebe kayıtları Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği çerçevesinde İçişleri Bakanlığının sunduğu e-İçişleri otomasyon sistemi üzerinden yürütülmekte olup, mali nitelikteki hesap ve işlemleri Mali Hizmetler Müdürlüğünce gerçekleştirilmektedir.

2019 yılı denetimi kapsamında Rize İl Özel İdaresi tarafından “Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar” ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuş olup, denetim bunlar ile usul ve esasların 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri
- Geçici ve kesin mizan
- Bilanço
- Banka mevcudu tespit tutanağı
- Alınan çekler sayım tutanağı
- Menkul kıymet ve varlıklar sayım tutanağı
- Teminat mektupları sayım tutanağı
- Değerli kağıtlar sayım tutanağı
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetimi hesabı icmal cetveli
- Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu
- Bütçe gelirleri ekonomik sınıflandırılması tablosu

- Faaliyet sonuçları tablosu

Denetim görüşü, kamu idaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan Bilanço ve Faaliyet Sonuçları Tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu,

güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütölen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 11'inci maddesinde, üst yöneticilerin idarelerinin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planına, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve bu Kanunda belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden Bakana; mahallî idarelerde ise meclislerine karşı sorumlu oldukları ve bu sorumluluğun gereklerini harcama yetkilileri, malî hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirecekleri belirtilmektedir.

Rize İl Özel İdaresinin 2019 yılı denetimi çerçevesinde kurum iç kontrol sistemine ilişkin aşağıdaki belirleme ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Rize İl Özel İdaresinde iç kontrol sisteminin gerektirdiği yasal yükümlölükler kısmen yerine getirilmiştir. Özel İdarede yürütölen faaliyetlere ilişkin iş akış şemaları oluşturulmamıştır. Kurumun hedeflerinin gerçekleşmesini engelleyecek riskler ve bu risklere karşı geliştirilen önlemleri içeren güncel bir risk değerlendirme çalışması yapılmamıştır. İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı hazırlanmış olmakla birlikte güncellenmemektedir. İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu oluşturulmadığından bu kurul tarafından yıllık olarak hazırlanması gereken İç Kontrol Değerlendirme Raporu da hazırlanmamıştır. Dolayısıyla İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planında yer alan eylemlerin gerçekleşme sonuçları

izlenmemektedir. Rize İl Özel İdaresinde 3 adet iç denetçi kadrosu bulunmasına rağmen bu kadrolara atama yapılmamış ve iç denetim birimi oluşturulmamıştır. İç denetim planı, programı, raporları hazırlanmamıştır.

Rize İl Özel İdaresinde etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulması için;

İş akış süreçlerinin yazılı olarak oluşturulması,

İç Kontrol Standartları Uyum Eylem Planının hazırlanması ve üst yönetici onayıyla uygulanması,

İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulunun oluşturulması,

İç Kontrol Sistemi Soru Formlarının, İç Kontrol Sistemi Değerlendirme Raporunun hazırlanarak İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu tarafından değerlendirilmesi ve varsa rapora ilişkin eksikliklerin tamamlanarak üst yöneticinin onayına sunulması,

İç Kontrol Sistemi Değerlendirme Raporunda belirlenen riskler ve bunlara ilişkin uygulanacak kontrol faaliyetleri ile alınması gereken önlemlerin, bir eylem planı çerçevesinde ve belirli bir zaman sürecine bağlanarak uygulanması,

Uygulama, izleme ve değerlendirme hakkında üst yöneticinin bilgilendirilmesi,

Halen tamamı boş bulunan iç denetçi kadrolarına atama yapılarak iç denetim çalışmalarına başlanması,

İç denetim planı, programı, raporları ve birim faaliyet raporlarının hazırlanması,

gerekmektedir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Rize İl Özel İdaresi 2019 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve ekte yer alan; geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanakları” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI

BULGU 1: Doğal Kaynak Suyu Kiralama İhalesini Yenilenmemesi, Sözleşme Hükümlerine Uyulmaması ve Alacakların Mali Tablolarda Gösterilmemesi

Rize İl Özel İdaresi tarafından 2009 yılında ihale edilerek kiraya verilen doğal su kaynakları için sözleşme süresi sonunda yeni ihaleye çıkılmamış, kira yükümlülüğü yerine getirilmemesine rağmen sözleşmede öngörülen fesih süreci işletilmemiş ve kira alacakları mali tablolarda gösterilmemiştir.

A) Kiralama Süresi Bittiği Halde Yeni Bir İhale Yapılmamıştır

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun "*Kiralarda Sözleşme Süresi*" başlıklı 64'üncü maddesinde yer verilen "*Kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresi, on yıldan çok olamaz*" hükmü gereği, sözleşme süresinin bitiminde yeni bir ihale düzenlenmelidir.

İkizdere ilçesinde bulunan iki ayrı su kaynağı İl Encümeni'nin 2008/15 ve 2008/75 sayılı kararları ile verilen yetki üzerine 2009 yılında 10 yıllığına kiralanmıştır. Söz konusu kira süresi 2019 yılında sona ermesine rağmen İl Encümeninin 2019/108 ve 2019/109 sayılı Kararları ile kira süresinin 1 yıl uzatılması kararı alınmıştır. Bu kararlar İl Encümenin 12.11.2019 tarih ve 187 sayılı kararı iptal edilmiş ve doğal kaynak suyu kiralama ihalesinin yenileneceği belirtilmiş olmasına rağmen yeni bir ihale de yapılmamıştır.

B) Kira Alacağı tahsil Edilemediği Halde Sözleşmede Öngörülen Fesih İşlemleri Başlatılmamıştır

Kira yükümlülüklerinin yerine getirilmemesinden kaynaklanan 31.12.2019 tarihi itibarıyla toplam 778.069,01TL gecikmiş kira alacağı mevcuttur. 2012 – 2018 dönemini kapsayan kira alacakları için icra işlemleri başlatılmıştır.

Sözleşmenin 30'uncu maddesinde kira sözleşmesinde belirtilen şartların süresi içinde tam olarak yerine getirilmemesi halinde, fesih bildirimine gerek kalmadan veya mahkeme kararı alınmadan, sözleşmenin İdarece tek taraflı olarak feshedileceği belirtilmiştir. Ancak bu

hüküm uygulanmamış ve sözleşme feshedilmemiştir. Sözleşme feshedilmediği gibi, süresi İl Encümeninin 2019/108 ve 2019/109 sayılı Kararları ile 1 yıl uzatılmıştır. Kira bedeli tahsil edilemeyen doğal su kaynakları için kira süresinin uzatılması sözleşme hükümlerine aykırı olduğu gibi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda ifade edilen kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılması ilkesine de ters düşmektedir.

Kamu İdaresi borçluya ait taşınmaz üzerine haciz konarak satış işlemlerine başladığı, taşınmaz değerinin borçu karşılayacak düzeyde olduğu ve sözleşmenin feshi halinde yeni bir ihale yapılana dek kamu gelirinden mahrum kalınacağı gerekçeleri ile sözleşmenin feshedilmediğini belirtmektedir. Oysa sözleşme yükümlülükleri yerine getirilmediği için ve 2886 sayılı Kanun kapsamında yeni bir ihaleye çıkılabilmesi için sözleşmenin feshedilmesi gerekmektedir. İhale yapılana dek kamu gelirinden mahrum kalınması ihale sürecinin doğal bir sonucu olup feshe engel değildir. Ayrıca sözleşmenin feshi ile icra işlemleri birbirinden bağımsız işleyen süreçler olduğundan sözleşmenin feshi kira alacağının tahsiline engel teşkil etmemektedir. Sözleşmenin feshedilerek ihalenin 2886 sayılı Kanun kapsamında yenilenmesi gerekmektedir.

C) Takipteki Kira Alacağı Mali Tablolarda Gösterilmemiştir

2012 – 2018 dönemini kapsayan ve icra takibi yapılan toplam 778.069,01 TL kira alacağı mali tablolarda gösterilmemiştir. Hata 2020 yılı içinde gerçekleştirilen muhasebe işlemleri ile düzeltilmiş olsa da, 2019 yılı bilançosunda 121-Gelirlerden Takipli Alacaklar hesabı 778.069,01TL eksik gösterilmiştir.

BULGU 2: Gelir Tahakkuk ve Takip Kayıtlarında Eksiklikler Bulunması

Taşınır ve taşınmaz kira ve satış gelirleri, jeotermal kaynakları kullanan işletmelerden alınan pay ve ücretler, maden işletmelerinden alınan paylar, işyeri açma ve çalışma ruhsat harçları, imar ve iskan ruhsatları ile izinlerinden alınan harç ve ücretler ile idari para cezaları işlemlerinden bazılarının, ilgili servislerince muhasebe birimine bildirilmediği ve bu nedenle muhasebe birimince gelir tahakkuk ve takip kayıtlarının yapılmadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 38'inci maddesinde kamu gelirlerinin tarh, tahakkuk, tahsiliyle yetkili ve görevli olanların, ilgili kanunlarda öngörülen tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerinin zamanında ve eksiksiz olarak yapılmasından sorumlu oldukları belirtilmiştir. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 86 ila 88'inci maddelerine göre; mevzuatı gereğince tahakkuk ettirilen alacakların ilgili servislerce muhasebe

birimine bildirilmesi ve muhasebe birimince tahakkuk kayıtlarının yapılması gerekmektedir. 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabına kayıtlı alacaklardan mali yılsonuna kadar tahsili gerekenler ise, tahsil edilmediği takdirde, mali yılsonunda 121-Gelirlerden Takipli Alacaklar Hesabına aktarılmalıdır.

Mali Hizmetler Birimi, bilgilendirildiği veya tahsilini banka kayıtları ile tespit ettiği gelirler için 120-Gelirlerden Alacaklar hesabına borç kaydederek tahakkuk kaydını oluşturmaktadır. Ancak muhasebe biriminin bilgilendirilmediği alacaklar için tahakkuk ve takip kayıtları yapılamamaktadır. Oysa tahakkuk işlemlerinin ilgili birimince mali hizmetler birimine bildirilmesi ve bu birim tarafından gelirin tahakkuk kaydının yapılması, tahsilinin sağlanması ve tahsil zamanı geçmiş alacakların takibinin yapılması gerekmektedir.

Gelir tahakkuk ve takip kayıtlarının eksik yapılması nedeniyle bilançoda 120-Gelirlerden Alacaklar, 121-Gelirlerden Takipli Alacaklar ve 600-Gelirler Hesabı gerçek tutarları göstermemektedir.

BULGU 3: Özel İdare Mülkiyetinde Bulunan Taşınmazların Envanter ve Değerleme İşlemlerinin Tamamlanmaması

Rize İl Özel İdaresi mülkiyetindeki taşınmazlar, mali tablolarda gerçek değeri ile gösterilmemektedir.

Özel İdare mülkiyetindeki taşınmazlar, Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik hükümlerine tabidir. Yönetmeliğin 5'inci maddesine göre, kamu idarelerine ait taşınmazların, mevcutlarla birlikte içinde bulunulan yılda çeşitli yollarla edinilenlerin ve elden çıkarılanların miktar ve değer olarak takip edilmesi amacıyla kayıt altına alınması gerekmektedir. Kayıtların belgeye dayanması esastır. Tapuda kayıtlı taşınmazlardan maliyeti belirli olanların maliyet bedeli, maliyet bedeli belirlenemeyenlerin rayiç değeri, bu iki değeri belli olmayanlar ile 5'inci maddede sayılan diğer taşınmazların ise iz bedeli üzerinden kayıtlara alınması gerekmektedir. Taşınmazların maliyet bedeli veya rayiç değerler üzerinden kayıtlara alınıncaya kadar, emlak vergi değerleri üzerinden kaydedilmesine de imkan tanınmıştır.

Yönetmelik hükümlerine göre tapuda kayıtlı olan taşınmazlar, tapuda kayıtlı olmayan taşınmazlar, orta malları, genel hizmet alanları ve sınırlı ayni hak tesis edilen taşınmazlar için taşınmazların tespit, değerlendirme ve taşınmaz cetvellerine kayıt işlemleri tamamlanmalı; tamamlanan kayıtlar ilgili birim tarafından muhasebe birimine gönderilerek ilgili varlık hesaplarına kaydedilmelidir.

Özel idare mülkiyetinde bulunan taşınmazlara ilişkin olarak envanter ve değerlendirme işlemleri tamamlanmamış ve düzenlenmesi gereken cetveller muhasebe birimine intikal ettirilmemiş, dolayısıyla muhasebe kayıtlarına alınmamıştır. Bu nedenle Özel İdarenin 2019 yılı bilançosunda yer alan 250-Arazi ve Arsalar Hesabı, 251-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı, 252-Binalar Hesabı, 257-Birikmiş Amortismanlar Hesabı ve 500-Net Değer Hesabında yer alan tutarlar gerçek değerlerini göstermemektedir. Kamu İdaresince 2020 yılı içinde envanter, değerlendirme ve muhasebeleştirme işlemlerinin bir kısmı tamamlanmış, kalan kısmı için ise çalışmalar devam etmektedir.

BULGU 4: Taşınır ve Taşınmazlar İçin Amortisman Ayrılmaması

Rize İl Özel İdaresi adına kaydedilen taşınır ve taşınmaz varlıklar için amortisman işlemleri yapılmamıştır.

Amortisman ve tükenme payına tabi duran varlıklar, Muhasebat Genel Müdürlüğünün “*Amortisman ve Tükenme Payları*” başlıklı 47 sıra no’lu Tebliği’nin 3’üncü maddesinde sayılmıştır. Amortisman tabi olduğu belirtilen söz konusu duran varlıklar için Tebliğde öngörüldüğü şekilde amortisman işlemlerinin gerçekleştirilmesi gerekir.

Özel İdare taşınır ve taşınmaz varlıklar için amortisman kayıtları yapılmamıştır. Sadece elden çıkartılacak varlıklar için amortisman ayrılmıştır. Bu durumda 257-Birikmiş Amortismanlar Hesabında kayıtlı tutarlar gerçek durumu yansıtmamaktadır.

Özel İdare adına kaydedilen varlıklar ilgili birimlerce e-içişleri sisteminde taşınır/taşınmaz modülüne kaydedilerek izlenmektedir. Bu modülde ilgili varlığın edinme tarihi, amortisman süresi gibi bilgiler mevcut iken amortisman işlemleri, yazılımın buna imkan vermemesi nedeniyle, otomatik olarak yapılamamaktadır. E-içişleri sisteminde yapılacak yazılım değişikliği ile amortisman işlemlerinin taşınır/taşınmaz modüllerinde kayıtlı bilgiler üzerinden otomatik yapılması durumunda işlemler hızlı ve etkin bir şekilde kolaylıkla tamamlanabilecektir. Kamu İdaresi konunun İçişleri Bakanlığın görüşüne sunulduğunu belirtmiş olsa da bu süreçte amortisman işlemlerinin manuel olarak yapılmaya devam edilmesi gerekmektedir.

BULGU 5: Taşınmaz Tahsis İşlemlerinin Muhasebeleştirilmemesi

Rize İl Özel İdaresi tarafından diğer kamu kurumlarına tahsis edilen veya diğer kamu idareleri tarafından İl Özel İdaresine tahsis edilen taşınmazlar muhasebe kayıtlarında

gösterilmemektedir.

İl özel idareleri, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 64/d maddesi uyarınca, kendilerine ait taşınmaz malları asli görev ve hizmetlerinde kullanmak ve süresi 25 yılı geçmemek üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlara tahsis edebilirler. Diğer taraftan kamu kurum ve kuruluşları da il özel idarelerine taşınmaz tahsisi yapabilirler. Tahsis edilen veya tahsisli kullanılan bu taşınmazların ise mali tablolarda gösterilmesi için gerekli muhasebe kayıtlarının yapılması gerekmektedir.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 130 ve 132'nci maddeleri ile Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 188-189-190-191-192'nci maddelerinde tahsis edilen taşınmazların niteliklerine göre, 250-Arazi ve Arsalar Hesabı, 251-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı veya 252-Binalar Hesabında izleneceği belirtilmiştir. Bu amaçla Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planında yardımcı hesaplar belirlenmiş kamu idaresinin tahsis etmiş olduğu taşınmazların, “02-Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Taşınmazlar” yardımcı hesabında, kamu idaresinin tahsisli kullandığı taşınmazların ise “03-Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar” yardımcı hesabında takip edileceği belirtilmiştir.

Özel İdare mülkiyetinde bulunan taşınmazlardan bir kısmı köy tüzel kişiliklerine ve muhtelif kamu kurum ve kuruluşlarına tahsis edilmiştir. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından tahsis edilmiş olan taşınmazlar da Rize İl Özel İdaresince kullanılmaktadır. Ancak muhasebe kayıtlarında 250-Arazi ve Arsalar Hesabı, 251-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı ve 252-Binalar Hesabında (02) ve (03) kodlu yardımcı hesaplar kullanılmamış olduğundan, tahsisli kullanılan ve tahsis edilen taşınmazlar bilançoda görünmemektedir.

B. DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

BULGU 1: Maden Devlet Hakkı Üzerinden İl Özel İdaresine Aktarılan Payın Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Nezdinde Takip Edilememesi

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünce tahsil edilerek il özel idarelerine aktarılan maden devlet hakkı payları için İl Özel İdaresince aktarım detay bilgilerinin görülememesi nedeniyle maden işletmelerinden elde edilen payın doğruluğunun takip ve teyidi gerçekleştirilememektedir.

Madenlerden elde edilen 'Devlet Hakkı' 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3'üncü

maddesinde “*Maden istihracı ile sağlanacak gelirden devlet payına düşen kısım*” şeklinde tanımlanmıştır. Kanun'un 2'nci maddesinde belirtilen I-a grubu madenlerin (İnşaat ile yol yapımında kullanılan ve tabiatta doğal olarak bulunan kum ve çakıl) ihalesi ve işletme ruhsatı işlemleri 16'ncı madde ikinci fıkra gereğince il özel idaresince yürütülmektedir. Bu gruba giren madenlerden Kanun'un 14'üncü maddesi 4'üncü fıkrası gereğince hasılatın %4 oranında devlet payı alınmaktadır. Bu pay işletmeler tarafından Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü hesaplarına yatırılmaktadır. Genel Müdürlük, topladığı hasılatın %25'ini (Büyükşehir Belediyesi olmayan illerde) il özel idaresi hesabına on beş iş günü içinde aktarmaktadır.

Bu kapsamda Genel Müdürlük tarafından 10.09.2019 tarihinde Rize İl Özel İdaresine 2.676.295,24TL toplu pay aktarılmıştır. Ancak aktarıma ilişkin bir detay bilgisi verilmediği için Rize İl Özel İdaresince, ruhsatını verdiği maden işletmelerinden hangilerinin ve hangi tutarda ödeme yaptığı izlenememekte, maden payı yatırmayan ruhsatlı işletme mevcut ise tespiti yapılamamaktadır. Bundan dolayı elde edilmesi gereken payın doğruluğu da teyit edilememektedir.

Devlet hakkı paylarına ait bilgilerin mali tablolarda doğru gösterilmesi, takip ve tahsilinin sağlanabilmesi, maden payı ödemeyen işletmelerin tespitinin sağlanabilmesi için Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünden aktarılan paylara ilişkin bir detay bildirim usulünün veya yazılım sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<http://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK 1: İZLEME****Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu**

Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Yapım İşlerinde 4735 Sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun 30'uncu Maddesi Gereğince Kesin Kabulden İtibaren Yüklenici ve Alt Yükleniciye Getirilen 15 Yıllık Sorumluluk Mükellefiyeti Gözetilmeden İl Özel İdaresi Bütçesinden Bina Bakım Onarımı Yapılması	2018	Tam Olarak Yerine Getirildi	2019 yılı denetiminde bulguya rastlanmadı.
Dağıtım Şirketince Yapılması Gereken Ancak Çeşitli Nedenlerle İdare Bütçesinden Karşılana n Dağıtım Tesis Giderlerinin Elektrik Dağıtım Şirketinden Talep Edilmemesi	2018	Tam Olarak Yerine Getirildi	2019 yılı işlemlerinde bulgu konusu hususa rastlanmamıştır.
Vilayetler Birliği, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı ve Kaçkar Turizm Birliğine Gönderilen Katılma Paylarının Kamu İdareleri Payları Hesabında Takip Edilmemesi	2018	Tam Olarak Yerine Getirildi	363 Kamu İdareleri Payları hesabı 2019 yılı işlemlerinde kullanılmaktadır.
Rize İl Özel İdaresinin Mülkiyetinde Bulunan Taşınmazların Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin	2018	Yerine Getirilmedi	Raporumuzun Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünün 3'üncü maddesinde bulgu konusu yapılmıştır.

Yönetmelik Hükümlerine Göre Yapılması Gereken Envanter ve Değerleme İşlemlerinin Tamamlanmaması ve İlgili Hesaplara Kaydının Yapılmaması Nedeniyle Mali Tablolarda Taşınmazlarla İlgili Hesapların Doğru Bilgi Sunamaması			
Taşınır ve Taşınmazlar için Amortisman Ayrılmaması	2018	Yerine Getirilmedi	Raporumuzun Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünün 4'üncü maddesinde bulgu konusu yapılmıştır.
Rize İl Özel İdaresince Diğer Kamu İdarelerine Tahsis Edilen veya Diğer Kamu İdarelerince Tahsisli Kullanılan Taşınmazlarla İlgili Tahsis İşlemlerinin Muhasebeleştirilmemesi	2018	Yerine Getirilmedi	Raporumuzun Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünün 5'inci maddesinde bulgu konusu yapılmıştır.
Yapılmakta Olan Yatırımların Muhasebe Kaydının Olmaması	2018	Tam Olarak Yerine Getirildi	2019 yılı muhasebe işlemlerinde yapım işleri 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabına kaydedilmektedir.
Gelirlerin Tahakkuk Kaydının Yapılmaması	2018	Yerine Getirilmedi	Raporumuzun Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünün 2'nci maddesinde bulgu konusu yapılmıştır.